

Richtlijnen plaatsing zonnepanelen, -collectoren en – boilers op beschermde monumenten en in beschermde stads- en dorpsgezichten

1 Richtlijnen voor plaatsing van zonnecollectoren in de beschermde stads- en dorpsgezichten

- a. Zonnecollectoren en dergelijke kunnen geplaatst worden op daken in de beschermde stads- en dorpsgezichten, mits deze niet zichtbaar zijn vanuit de openbare ruimte (straatniveau).
- b. Het plaatsen van zonnecollectoren op daken met een bijzondere vorm zoals ronde, veelhoekige, spitse, bolle en holle vormen, is niet toegestaan.
- c. Bij nieuwbouw worden zonnecollectoren in het vlak van het dak geplaatst, verzonken tussen de pannen of dakbedekking; als onderdeel van het ontwerp.
- d. Bij de plaatsing van de zonnecollectoren is een goede ordening/ schikking van belang.
- e. De kleurstelling van de elementen dient passend te zijn bij het materiaal van de dakbedekking.

2 Richtlijnen voor beschermde rijks- en gemeentelijke monumenten

- a. Zonnecollectoren en dergelijke kunnen geplaatst worden op daken van beschermde monumenten, mits deze niet zichtbaar zijn vanuit de openbare ruimte (straatniveau).
- b. Het plaatsen van zonnecollectoren op daken met een bijzondere vorm zoals ronde, veelhoekige, spitse, bolle en holle vormen is niet toegestaan.
- c. De plaatsing moet omkeerbaar (reversibel) zijn, dus als los element worden toegevoegd op het dak, met behoud van de (oorspronkelijke) dakbedekking en zonder dat schade aan het materiaal wordt aangebracht.
- d. Het plaatsen van zonnecollectoren op bijzondere dakbedekking (zeldzame dakpannen, bijzonder patroon van dakbedekking, bijzondere metalen bedekking op beeldbepalend dakvlak) is niet toegestaan.
- e. Bij de plaatsing van de zonnecollectoren is een goede rangschikking/ ordening van belang.
- f. De kleurstelling van de elementen dient passend te zijn bij het materiaal van de dakbedekking.

Doel van de richtlijnen

Veel eigenaren of huurders wensen hun pand tegenwoordig van zonnepanelen te voorzien. De overheid stimuleert het gebruik van zonnepanelen, -collectoren en -boilers en (energie-)bedrijven bieden tegen vaak gunstige tarieven deze producten aan.

Ook eigenaren en huurders van monumentale panden, net als van 'gewone' panden, verzoeken regelmatig om plaatsing van zonnepanelen en dergelijke. Om een juiste balans te vinden tussen de wensen van eigenaren (vanuit het individuele maar soms ook ideële belang) en het openbare belang (behoud van monumenten/ beschermde stads- en dorpsgezichten, maar ook het grote maatschappelijke belang van de productie van hernieuwbare energie) zijn deze richtlijnen opgesteld.

Toelichting op de richtlijnen

Het aanbrengen van zonnepanelen en andere voorzieningen voor milieuvriendelijke energieproductie is volgens de richtlijnen ook op beschermde monumenten en op panden in de beschermde stads- en dorpsgezichten mogelijk.

Wijzigingen aan monumenten worden in het algemeen toegestaan wanneer voldoende rekening wordt gehouden met de monumentale waarden van een pand. Dat is ook vastgelegd in de wet- en regelgeving. De Commissie voor Welstand en Monumenten heeft in de meeste gevallen een adviserende rol, met name wanneer er sprake is van Omgevingsvergunningplicht.

Beperking van de kosten van energieverbruik is een zeer belangrijk aspect van de exploitatie van monumentale gebouwen, het energieaspect is inmiddels 'van levensbelang' voor een duurzame instandhouding van de monumenten.

Voor de toetsing voor zonnepanelen en dergelijke wordt in de richtlijnen een aantal principes gehanteerd, die vooral te maken hebben met zichtbaarheid vanuit de openbare ruimte en met de fysieke monumentale waarden, zoals bijzondere daken en bijzondere vormen van dakbedekking. Want behoud van het historische dakenlandschap, van de vorm van de kappen tot en met het authentieke materiaal van de dakbedekking is een belangrijk aspect van het algemene belang van de instandhouding van monumenten en van bijzondere historische gebieden, zoals de historische binnenstad. Het bestemmingsplan voor de binnenstad van Utrecht uit 2010 noemt dat ook expliciet als een van de doelstellingen van het plan.

De 'richtlijnen plaatsing zonnepanelen-, -collectoren en –boilers op beschermde monumenten en in de beschermde stads- en dorpsgezichten' zijn aanvullend aan de richtlijnen en aanbevelingen die nu al deel uitmaken van het Utrechtse welstandsbeleid. Een goed rangschikking op dakvlakken en ook de kleurstelling van zonnepanelen zijn nu reeds in de welstandscriteria opgenomen.

De richtlijnen maken deel uit van de herziene welstandscriteria en worden ook gekoppeld aan de Uitvoeringsvoorschriften voor monumenten (van de gemeente Utrecht, 2009). Ook zijn de richtlijnen opgenomen in de 'toolkit duurzame monumentenzorg' (van het gemeentelijk Energiepunt Wonen).

In het kader van de zogenaamde DuMo-adviezen (voor duurzame monumentenzorg) is beschouwing van het totale energieverbruik van belang. Dat geldt ook bij de toepassing van deze richtlijnen. De advisering is altijd maatwerk en dat geldt dus ook voor de plaatsing van zonnecollectoren.

Afwijken van de richtlijnen

- Van de richtlijnen kan worden afgeweken in bijzondere gevallen (bijzonder bouwwerk, kwaliteit van het ontwerp of van innovatieve oplossingen, bijzonderheden in energiehuishouding van het monument, bijzondere ligging van een monument en dergelijke).
- De aanvrager dient het plan goed te onderbouwen.
- Burgemeester en Wethouders dienen de afwijking van de bestaande criteria voldoende te motiveren.